

СИЛАБУС
дисципліни «Основи наукових досліджень (тренінг)»
на отримання першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти
за спеціальністю 073 «Менеджмент»,
освітньо-професійна програма «Менеджмент»

Викладач: Рейкін Віталій Самсонович, доктор економічних наук, доцент

Контактна інформація викладача:

Телефон 0509262369

Електронна пошта: Reikin.Vitaliy@eenu.edu.ua

Адреса викладання курсу: вул. Винниченка, 28, а. 306

1. Коротка анотація дисципліни. Навчальна дисципліна «Основи наукових досліджень» належить до нормативних, спрямована на поглиблення у студентів знань щодо специфіки наукових досліджень, вивчення термінології та методології сучасної науки, застосування отриманих знань на практиці в освітньому та дослідницькому процесах. Дисципліна орієнтує на вибір методів та інструментарію наукових досліджень, дотримання принципів академічної доброчесності.

2. Структура курсу: лекції – 26 год. практичні – 60 год., самостійна робота – 82 год., консультації – 12 год. (6 кредитів, 180 год.)

3. Пререквізити і постреквізити дисципліни.

Пререквізити:

- філософія (компетентності: логічність, послідовність, систематичність та аргументованість міркувань; здатність робити смислові узагальнення та висновки, виявляти суперечності та неповноту аргументації; прагнення до оптимальних рішень та ясності умовиводів; здатність відрізнити суб'єктивні, спонтанні складові суджень від об'єктивних і аргументованих; схильність до самоперевірки отриманих результатів; навички публічного мовлення, здатність ясно та виразно висловлюватися в процесі комунікації; навички написання аналітичних наукових текстів, реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури; дотримання стандартів академічного оформлення тексту).

Постреквізити: менеджмент, менеджмент організацій, самоменеджмент, стратегічний менеджмент, аналіз господарської діяльності, проектний менеджмент, операційний менеджмент.

4. Мета та основні задачі дисципліни.

Мета вивчення дисципліни – ознайомлення з теоретичними засадами науково-дослідної діяльності, надання методичних рекомендацій щодо виконання конкретних видів наукових, навчально-дослідних та студентських робіт.

Основними **завданнями** навчальної дисципліни є:

- ознайомлення студентів із основами наукових досліджень;
- оволодіння методами та інструментарієм наукового дослідження;
- ознайомлення студентів з тенденції розвитку сучасної науки;
- опанування основ методики пошуку матеріалу для проведення наукових досліджень;
- вироблення навичок самостійного написання студентських кваліфікаційних робіт;
- ознайомлення із вимогами до наукового тексту;
- дотримання етичних норм та принципів академічної доброчесності;
- отримання практичних навичок та вмінь щодо науково-дослідної роботи.

5. Результати навчання (компетентності).

Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати спеціалізовані завдання та вирішувати практичні проблеми у сфері наукової діяльності, що передбачає використання загально-наукових методів та інструментів.

Загальні компетентності: здатність до засвоєння нових знань та вміння застосовувати їх у

практичних ситуаціях; здатність проведення наукових досліджень на належному рівні; навички використання інформаційних та комунікаційних технологій; здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; здатність до самостійної пошукової роботи.

Фахові компетентності: методологічна обізнаність у головних наукових методах та дослідницьких підходах; розуміння практичної значущості наукового знання; оволодіння навичками написання наукових текстів; здатність реферувати та аналізувати дослідницьку літературу з наукової проблематики; дотримання стандартів академічного оформлення тексту; уявлення про специфіку наукової термінології; знання основних принципів, аксіом, законів та наукових теорій; упорядковувану наукових знань у логічній послідовності та систематичності; вміння аргументувати та систематизувати наведені міркування; аналізування наукових текстів; вміння порівнювати зміст різних текстів, узагальнювати інформацію; здатність дотримання принципів академічної доброчесності.

6. Програма навчальної дисципліни.

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи наукових досліджень.

Тема 1. Сучасна наука та наукові дослідження. Предмет та сутність науки. Вимоги до наукових знань. Відносні та абсолютні знання. Сутність наукового дослідження. Основні наукові терміни: абстрагування, аксіома, аналіз, аргумент, аспект, верифікація, дефініція, гіпотеза, закон, детермінізм, дедукція, індукція, критерій, методика, методологія, порівняння, резюме, синтез, теза, теорія, узагальнення, факти, цитата. Загальні принципи науки. Ознаки наукового дослідження. Фундаментальні та прикладні наукові дослідження. Принципи детермінізму, симетрії, верифікації, наслідування, комплексності, варіативності, відповідності, системності.

Тема 2. Методологія і методи наукових досліджень. Поняття методології та методики наукових досліджень. Ідеалізація, формалізація, гіпотеза, дедукція, індукція, гіпотетичний метод. Основи методології досліджень емпіричного рівня. Пізнавальні прийоми та форми наукових досліджень. Поняття наукового методу та його основні риси. Загальнонаукові методи. Метод порівняння, метод моделювання, метод формалізації, системний підхід, синтез, критичний аналіз. Емпіричні методи. Методи економічного дослідження.

Тема 3. Технологія наукових досліджень. Логіка наукового дослідження. Формулювання теми наукового дослідження та розробка робочої гіпотези. Визначення мети, завдань, об'єкта та предмета дослідження. Визначення робочої гіпотези. Етапи наукових досліджень. Актуальність, значущість та практична цінність наукових результатів. Новизна наукових досліджень. Відповідати профілю наукового колективу. Огляду літератури з теми дослідження. Експеримент в наукових дослідженнях. Вимоги до оформлення звіту про наукове дослідження. Публікація результатів дослідження.

Тема 4. Науковий текст та вимоги до нього. Загальна характеристика та особливості наукового тексту. Структура та основні ознаки наукового тексту. Загальні вимоги до наукового тексту. Мова і стиль наукового викладу. Навички написання текстів та їх формування. Елементи наукового тексту. Редагування наукового тексту. Цифри і факти в тексті. Визначальні характеристики наукового тексту. Системність, однозначність, мотивованість. Вимоги до оформлення ілюстрацій в наукових публікаціях. Правила розміщення таблиць.

Тема 5. Аргументація як складова науки. Побудова короткої аргументації. Аргументація на прикладі. Аргументація за аналогією. Аргументація з посиланням на авторитетність. Аргументація стосовно причин. Дедуктивна аргументація. Наукові дилеми. Основні логічні помилки. Надійність фактів. Конкретизація та простота в наукових дискусіях. Відсутність емоцій. Контраргументи. Однозначність наукових термінів.

Змістовий модуль 2. Практика наукових досліджень.

Тема 6. Наукові публікації. Наукова стаття та її структурні елементи: вступ, аналіз останніх досліджень і публікацій, формулювання мети статті, виклад змісту власного дослідження, висновок, бібліографічний список, анотації. Тези доповідей. Монографія, колективна монографія, збірники наукових праць, дисертація, автореферат дисертації. Структура наукових публікацій та відмінності від публіцистичних публікацій. Класифікація за УДК. Вимоги до монографій. Правила формування наукових статей. Апробацію результатів наукового дослідження.

Тема 7. Кваліфікаційні роботи студентів. Загальна характеристика видів кваліфікаційних робіт. Реферат як форма навчальної й науково-дослідної роботи. Поняття, загальна характеристика та вимоги до курсових і дипломних робіт. Основні етапи підготовки курсових та дипломних робіт. Об'єкт дослідження, предмет дослідження. Структура та технічне оформлення курсових і дипломних робіт. Підготовка до захисту та захист курсової і дипломної роботи. Магістерська робота та її підготовка. Послідовність виконання кваліфікаційних робіт освітньо-кваліфікаційних рівнів бакалавра і магістра.

Тема 8. Основи цитувань. Якісні та кількісні характеристики бібліографічних посилань. Загальні правила оформлення бібліографічних посилань. Розміщення номеру бібліографічного посилання в тексті. Посилання на автора або роботу. Непряме цитування (перифразування, парафраз). Пряме цитування. Цитування за вторинними джерелами. Цитування джерел іноземною мовою. Зміна тексту, коментарі та скорочення в цитатах. Цитування законодавчих актів. Оформлення пропусків у цитатах.

Тема 9. Академічна доброчесність в наукових дослідженнях. Сутність поняття «академічна доброчесність». Наявність текстових запозичень у публікаціях без посилання на джерело. Законодавчий базис академічної доброчесності: основні положення Законів України «Про вищу освіту», «Про освіту». Комітет з питань етики НАЗЯВО. Поняття «академічний плагіат», «плагіат», «самоплагіат». Окремі випадки самоплагіату у науковій діяльності. Фабрикація, фальсифікація, списування, обман, необ'єктивне оцінювання як окремі випадки прояву академічної недоброчесності. Види відповідальності за порушення принципів академічної доброчесності.

Тема 10. Пошук інформації у процесі наукової роботи. Суть і види науково-технічної інформації. Методи пошуку та збору наукової інформації: безпосереднє спостереження, опитування, фотографування, хронометраж. Методи обробки інформації: зведення і групування даних, розрахунок відносних і середніх величин, показники варіації, розробка таблиць, графічний метод, побудова динамічних рядів і розрахунок індексів. Критичний аналіз та інтерпретація наукової інформації. Організація роботи з науковою літературою. Міжбібліотечний абонемент. Міжнародні наукові бази та доступ до них. Бібліотечні електронні каталоги.

7. Організація навчання.

Навчальний процес включає: лекції з використанням комп'ютерно-інформаційних засобів; практичні заняття, самостійну роботу. При викладанні лекційного курсу застосовуються *методики проблемного* навчання шляхом застосування таких *форм навчання* як тематичні та проблемні лекції. Мета проведення таких лекцій – розвиток у студентів логічного та самостійного осмислення матеріалу, який стосується наукових досліджень.

Практичні заняття змістовних модулів плануються з кожної теми, включають підготовку до практичних занять за вказаним планом; виконання контрольних завдань; огляд наукових публікацій за обраною проблематикою. Застосовуються такі *форми та методи навчання*: пояснення, обговорення, дискусія, написання тез, створення презентацій, формування окремих компонентів наукових робіт.

Самостійна робота студентів передбачає: підготовку до практичних занять, опрацювання рекомендованої наукової літератури, написання тез доповідей, підготовку до модульних контрольних робіт та заліку. Завдання самостійної роботи студентів вважаються виконаними, якщо вони: здані у визначені терміни та повністю виконані (розкривають тему завдання); не мають логічних і розрахункових помилок. Прийом і консультування щодо виконання завдань самостійної роботи студентів проводяться викладачем згідно встановленого графіку.

Форми контролю: поточне оцінювання: усне опитування (УО), тестування (Т), практичне формування компоненти наукової діяльності (К), написання тез (ТЕ), створення презентацій (П); модульний контроль (МК), підсумковий контроль у формі заліку. Модульний та підсумковий контроль проводиться у письмовій формі. Вони передбачають: одне теоретичне питання (10 балів), термінологічний диктант (10 балів – по 1 балу за термін), тести (10 балів – по 1 балу за тест).

8. Політика курсу.

Відвідування занять дає можливість отримати задекларовані загальні та фахові компетентності, вчасно і якісно виконувати завдання. За умови індивідуального навчального графіка студент має можливість отримати позитивну оцінку завдяки виконанню планових завдань. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися термінів, визначених для виконання усіх видів робіт, передбачених курсом. Пропущені заняття можна відпрацьовувати у визначений час згідно графіка.

Академічна доброчесність: виконані завдання студентів мають бути їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикація джерел, списування, фальсифікація є прикладами можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності (текстових співпадань) у письмовій роботі студента є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Складання модулів відбувається одноразово відповідно до встановленого терміну, оскільки є можливість отримати бали на заліку.

Політика виставлення балів. Враховуються бали поточного (40 балів), модульного або підсумкового оцінювання (60 балів). При цьому враховуються присутність на заняттях та активність студента під час занять; недопустимість пропусків занять; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях, не пов'язаних з навчанням; академічний плагіат; несвоєчасне виконання завдань.

Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90 – 100	Зараховано
82 – 89	
75 - 81	
67 -74	
60 - 66	
1 – 59	Не зараховано (з можливістю повторного складання)

Структурно-логічна схема організації занять та поточного оцінювання отриманих компетентностей

Фахові компетенції	Методи та форми навчання		Оцінка сформованості компетентностей	
			Форма контролю	Бал
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи наукових досліджень.				
Тема 1. Сучасна наука та наукові дослідження.				
Знання та розуміння наукової діяльності; розуміння основних наукових термінів, понять; вміння їх коректного застосування; здатність виявляти закономірності розвитку науки; уявлення про загальну систему знань про природу та суспільство; уявлення про засади наукового пізнання, особливості сучасної науки; розуміння загальних принципів науки; здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій науки.	Лекція	Вступна лекція	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Тестування. Конспектування. Обговорення помилок	Т, К	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ТЕ	0,5
Тема 2. Методологія і методи наукових досліджень.				
Методологічна обізнаність у головних наукових методах та дослідницьких підходах, розуміння практичної значущості наукового знання; вміння використовувати відомі положення науки в теорії і практиці; володіння навичками основ наукових досліджень, в тому числі обізнаність у методиках наукових досліджень.	Лекція	Тематична лекція	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Тематичний диктант. Тестування. Конспектування.	Т, К	3

	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ТЕ	0,5
Тема 3. Технологія наукових досліджень.				
Знання основних технологічних етапів наукового дослідження: здатність сформулювати тему наукового дослідження; розуміння робочої гіпотези наукового дослідження; визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження; виконання теоретичних та прикладних наукових досліджень; формулювання висновків та наукової новизни дослідження; знання основних вимог до вибору теми та виконання поставлених завдань наукового дослідження.	Лекція	Тематична лекція	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Тестування. Формування анотацій до наукової статті. Обговорення помилок	УО, Т, К	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ТЕ	0,5
Тема 4. Науковий текст та вимоги до нього.				
Навички написання наукових текстів; реферування, створення систематизованих оглядів спеціальної літератури; дотримання стандартів академічного оформлення тексту; текстологічна обізнаність, яка передбачає здатність реферувати, рецензувати й коментувати першоджерела та дослідницьку літературу з наукової проблематики; здатність аналізувати та інтерпретувати наукові тексти, виокремлювати та відтворювати смислову структуру тексту, виділяти базові ідеї.	Лекція	Тематична лекція	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Тестування. Формування компоненти «вступ» наукової роботи. Обговорення помилок	УО, Т, К	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу.	ТЕ	0,5
Тема 5. Аргументація як складова науки.				
Вміння оцінювати послідовність аргументації; вміння виявляти хиби й вразливі місця, суперечності та неповноту аргументації з досліджуваної проблеми; вміння будувати власну систему аргументації в процесі міжособистісної інтелектуальної комунікації, давати відповіді й розуміти пояснення в інтелектуальній полеміці; здатність розмежовувати суб'єктивних складові судження від об'єктивних і аргументованих, надаючи перевагу останнім.	Лекція	Тематична лекція	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Тестування. Формування компоненти «висновки» наукової роботи. Модульна контрольна робота.	УО, Т, К. МК	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу	ТЕ	0,5
Кількість балів за модуль 1	Лекція			2,5
	Практичне заняття			15
	Самостійна робота			2,5
Максимальна кількість балів за модуль 1				
Змістовий модуль 2. Практика наукових досліджень.				
Тема 6. Наукові публікації.				
Знання основних видів наукових публікацій; розуміння базових вимог до написання наукових текстів; здатність аналізувати наукові статті, монографії, автореферати, тези науково-практичних конференцій; здатність використання програми Microsoft Word для оформлення наукових робіт значного обсягу.	Лекція	Тематична лекція	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Тестування. Формування списку використаних джерел.	УО, Т, К	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу.	ТЕ	0,5
Тема 7. Кваліфікаційні роботи студентів.				
Вміння реферування наукових матеріалів, написання курсових робіт, тез виступів на	Лекція	Тематична лекція	Робота на лекції	0,5

науково-практичних конференціях; здатність якісного виконання випускної роботи бакалавра та магістерської роботи; знання основних вимог, розуміння структури та логіки викладення текстових матеріалів у кваліфікаційних роботах студентів.	Практичне заняття	Тестування. Рейтинг. Обговорення помилок	УО, Т, К	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу.	ТЕ	0,5
Тема 8. Основи цитувань.				
Здатність коректного цитування наукових текстів; знання загальних вимог до цитування; вміння оформлення посилань на літературні джерела; розуміння сутності прямого та непрямого посилання; розуміння оптимальних обсягів цитування; здатність оформлення цитування за вторинними джерелами; здатність оформлення цитування за іншомовними джерелами та іноземної термінології.	Лекція	Проблемна лекція	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Тестування. Формування та обговорення презентацій	Т, П	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу.	ТЕ	0,5
Тема 9. Академічна доброчесність в наукових дослідженнях.				
Здатність дотримання принципів академічної доброчесності, уникання плагіату та проявів фальсифікацій, фабрикацій, списування; знання основних нормативних положень, що визначають сутність та критерії поняття «академічна доброчесність»; розуміння вимог НАЗЯВО щодо текстових співпадінь у наукових публікаціях; здатність коректного тлумачення поняття «самоплагіат».	Лекція	Проблемна лекція	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Тестування. Програмна діагностика плагіату.	Т, К	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу.	ТЕ	0,5
Тема 10. Пошук інформації у процесі наукової роботи.				
Вміння порівнювати зміст різних текстів, узагальнювати інформацію. Здатність знаходити необхідну інформацію з різних джерел, упорядковувати її, оцінювати достовірність та пояснювати наукову значущість. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій. Здатність використовувати для рішення наукових завдань сучасні інформаційні технології.	Лекція	Інтерактивна лекція	Робота на лекції	0,5
	Практичне заняття	Тестування. Інформаційний пошук. Модульна контрольна робота.	Т, К. МК	3
	Самостійна робота	Опрацювання лекційного матеріалу.	ТЕ	0,5
Кількість балів за модуль 2	Лекція			2,5
	Практичне заняття			15
	Самостійна робота			2,5
Максимальна кількість балів за модуль 2				20
Інтегральна компетентність – здатність аналізувати й структурувати наукові проблеми, формувати обґрунтовані рішення; здатність критично оцінювати власну наукову позицію та знання, порівнювати і перевіряти отримані результати; навички застосування загально-наукових знань при розв'язанні проблем в різних сферах життєдіяльності; упорядкування наукових знань у логічній послідовності та систематичності, вміння аргументувати наведені міркування.				
Загальна максимальна кількість балів				40

9. Методичне забезпечення курсу.

- 1) Рейкін В. С. Основи наукових досліджень : конспект лекцій. Луцьк : Вид-во ПП Іванюк В. П., 2020. 111 с.
- 2) Ліпич Л. Г., Громко Л. С. Методологія та організація наукових досліджень в галузі : методичні вказівки для практичної роботи. Луцьк : СНУ імені Лесі Українки, 2019. 45 с.
- 3) Тоцька О. Л. Основи наукових досліджень : збірник тестів. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 68 с.
- 4) Тоцька О. Л. Основи наукових досліджень : методичні вказівки до самостійної роботи. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 44 с.

5) Ліпич Л. Г., Бортнік С. М., Волинець І. Г. *Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник / за заг. ред. Л. Г. Ліпич.* Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 220 с.